

МЕДИЧНІ НАСЛІДКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Тетяна ПОМАЗАНОВА

Медичним аспектам аварії на Чорнобильській АЕС була присвячена прес-конференція, проведена напередодні сумної дати – 25-х роковин трагедії. Її учасники – вчені медичної галузі – всебічно оцінили ефективність реалізованих завдань та заходів у площині подолання наслідків катастрофи

Вітчизняні науковці, відповідно до Указу Президента України, проаналізували виконання Загальнодержавної програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи в частині її медичних аспектів та на підґрунті напрацьованих даних визначили свої подальші кроки в цьому напрямі.

Президент Національної академії медичних наук Андрій Сердюк, під час виступу відзначив, що 25 років основний тягар Чорнобильської трагедії наша країна несе самотужки, більш того, в 2005 році навіть ООН заявила про відсутність будь-яких медичних наслідків, пов'язаних із катастрофою. Та смертоносний подих Чорнобиля Україна відчуває й досі, а підтвердженням тому – існуючі статистичні дані. На сьогодні вже є цілковитою реальністю: немирний атом із японської "Фукусіми" перетнув кордони багатьох країн світу, бо для нього їх не існує. "І що таке ядерна катастрофа, на жаль, тепер змушені зрозуміти всі", – сказав він.

ЕВАКУАЦІЯ – ПІД ГРИФОМ "ТАЄМНО"

Андрій Сердюк, зокрема, торкнувся інформаційних аспектів Чорнобиля. На його думку, саме "невірна інформація, що

була поширена з першого ж дня аварії, призвела до згубних наслідків", які відчуваємо й сьогодні.

Того буремного часу, як згадує академік, йому довелося двічі на день протягом року, допоки ситуація не стабілізувалася, інформувати Першого секретаря ЦК КПУ Володимира Щербинського про медичний бік наслідків аварії: скільки загинуло людей, скільки отримало променеви хворобу щодо забрудненості води, молока тощо. Все це – під грифом "Таємно". Навіть пропозиція щодо проведення евакуації дітей із забрудненої території не обійшлася без відомого штампеля. В доповідній відділу науки та навчальних закладів ЦК Компартії України пропонувалося терміново вивезти дітей з Чорнобильської зони на чисті території. "Цей документ, взагалі, йшов під грифом "Цілковито таємно", – розповідає він. – Здається: рятуйте дітей, але робіть це... якось таємно. Тоді лише одна Україна, починаючи з 15 травня, вивезла близько 700 тисяч дітей. Що тоді ми "отримали" від союзного керівництва – промовчу. Головне, що ці діти перебували на чистих територіях 4 місяці: в піонерських таборах, санаторіях, навіть в інших республіках. Таким чином, ми змогли зберегти їхнє здоров'я". Він додав, що на сьогодні з цих 700 тисяч, аби не проведено заходи, ми б мали тисячі хворих на рак щитоподібної залози.

НАЙПРИКРИШІ УРОКИ

За словами президента НА МНУ, маємо чимало уроків Чорнобиля, а найприкриші з них – абсолютна відсутність йодної профілактики. За існуючими на той час законами та інструкціями кожна атомна станція мала бути оснащеною достатньою кількістю препаратів йоду, аби захистити не лише персонал атомної станції, а й населення, яке проживає навколо об'єкта. "На станції,

на час "Х", не було ніяких запасів, – констатує він. – Ми збирали цей препарат по всій Україні для захисту людей від ураження радіоактивним йодом... І зверніть увагу: надіслана ВЧ-грама міністру охорони здоров'я України з МОЗ СРСР від 9-го травня (минуло вже понад 2 тижні від дня трагедії!) містила тимчасову інструкцію з нагальної йодопрфілактики".

Наслідки від цього на кінець 2009 року, на його думку, масо драматичні: 6 040 випадків захворювань на рак щитоподібної залози виявлені в осіб, які на момент аварії були дітьми та підлітками. (Прим. авт. Найсвіжіші дані за 2010 рік з'являються тільки через два місяці. Це пов'язано з тим, що кожний діагноз раку щитоподібної залози має бути верифікованим, тобто ретельно перевіреним, узгодженим з міжнародними вимогами).

ВПЛИВ КАТАСТРОФИ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ

Присутні на прес-конференції академіки НА МНУ відзначали бататофакторний вплив аварії на здоров'я українського населення. За словами фахівців, кількість постраждалих складала 3,3 мільйона осіб. На забруднених територіях і нині проживає 2,2 мільйона людей. Як відзначив академік Сердюк, було евакуйовано 91 тисячу потерпілих, причому, "на жаль, деяких довелося реєвакуювати. Не маючи чіткої дозиметричної характеристики місцевості, людей переселяли спочатку в один район, а потім, після більш ретельної перевірки, в інший, бо з'ясувалося, що рівень забруднення навіть вищий за попередній".

Науковці дотримуються думки: вплив Чорнобильської катастрофи на здоров'я жіночого та дитячого населення – це найстрашніше, що створив Чорнобиль.

Серед основних проблем постраждалого населення вони відзначають зростан-

ня захворюваності на гострі недуги та збільшення летальних випадків. Андрій Сердюк додав до цього переліку ще й "забуття" катастрофи: "через недостатнє фінасування відбувається згортання дозиметричної програми, що має супроводжувати нас", бо за найприблизнішими розрахунками Чорнобиль з нами "буде" ще не одну сотню років. "Ось зараз хочуть переглядати зони, – пояснює він. – Нині їх чотири, де проживає населення. А як можна їх переглядати, не маючи дозиметрії?".

"СКІЛЬКИ НАМ ТОГО ЖИТТЯ ЗАЛИШИЛОСЯ"

Інформаційна вседозволеність, за словами очільника НА МНУ – не менш небезпечна за віднодний вакуум. "Через кілька років після катастрофи розпочався етап, – відзначає він, – коли що хотіли, то й писали про Чорнобиль, зокрема, висуваючи публіцистичні аспекти на третій рік, хоча цього ніяк не могло бути. Це говорить про рівень знань у сфері радіаційної безпеки... Один із відомих російських академіків писав у своїй монографії, що на момент Чорнобиля величезний Радянський Союз мав не більше 10 спеціалістів, які б розумілися на цьому. І це в час, коли вже існували Челябінськ, Семіпалатинськ".

Вчений виділив ще один негативний аспект – інформаційної дезорієнтації. За його словами, таке відбувається й сьогодні, коли потерпілі не прислухаються до голосу влади, навіть медиків, та існує життєве кредо – "Скільки нам того життя залишилося".

Як уважають медики, це можна відкидати й існуючих проблем населення на забруднених територіях. Інститутом гігієни та медичної екології імені Олександра Марзєєва АМН України спільно з Інститутом атомного бомбардування (університет Нагасакі) проведено певне дослідження. Було опитано 2 379 осіб у зоні забруднених територій, саме тих, де батьки пам'ятають про Чорнобиль, а діти народилися після катастрофи. "На сьогодні для них найстрашніше – це радіаційні аварії, – зауважує Андрій Сердюк. – Що стосується іншого показника – рівня сприйняття катастрофи з роками, то більшість людей, які живуть на радіаційно забруднених територіях, вважають – саме забруднення завдає найбільшої шкоди їхньому здоров'ю".